

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

Problematika osamělých matek s dětmi

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Maliňáková

Autor práce: Eliška Merhautová

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník: 3

2010

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

20. března 2010

vlastnoruční podpis studentky - studenta

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Lucii Maliňákové
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH:

ÚVOD	6
TEORETICKÁ ČÁST	8
1. RODINA	8
1. 1. Co je to rodina	8
1. 2. Rodina osamělé matky jako typ monoparentální rodiny	10
1. 3. Pojem osamělá matka	12
2. NEÚPLNÉ RODINY OSAMĚLÝCH MATEK	13
2. 1. Svobodné matky a jejich děti	13
2. 2. Ovdovělé matky a jejich děti	15
2. 3. Rozvedené matky a jejich děti	16
3. ASPEKTY ŽIVOTA OSAMĚLÝCH MATEK	18
3. 1. Ekonomická a bytová situace	18
3. 2. Osobní život osamělé matky	19
3. 3. Výchova a péče osamělé matky	20
PRAKTICKÁ ČÁST	22
1. METODOLOGIE VÝZKUMU	22
1. 1. Cíl práce	22
1. 2. Formulace výzkumných otázek	22
1. 3. Výzkumná metoda	22
1. 4. Popis souboru	24
1. 5. Harmonogram výzkumu	24
2. VÝSLEDKY VÝZKUMU	25
2. 1. Paní Martina	25
2. 2. Paní Jana	27
2. 3. Paní Hanka	28
2. 4. Paní Lenka	30
2. 5. Paní Veronika	32

2. 6. Paní Jitka	34
3. ANALÝZA VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	37
3. 1. Analýza odpovědí na 1. výzkumnou otázku	37
3. 2. Analýza odpovědí na 2. výzkumnou otázku	39
3. 3. Analýza odpovědí na 3. výzkumnou otázku	42
3. 4. Interpretace a diskuse výsledků	44
ZÁVĚR	47
Seznam literatury	49
Přílohy	51
Abstrakt	52

ÚVOD:

Bakalářská práce nese název *Problematika osamělých matek s dětmi*. Inspirací pro výběr tématu pro mě byla má dlouholetá přítelkyně Martina¹, která po odchodu svého partnera zůstala na všechno sama a je již 4. rokem osamělou matkou. Nemá rodiče, partnera, jen opravdu úzký okruh přátel, kteří se jí snaží být nablízku a pomáhat. Nachází se v obzvláště obtížné životní situaci, není osamělou matkou s dítětem, ale je osamělou matkou dítěte s postižením. Zastává tedy dvojnásobně náročnou roli.

Častokrát jsem přemýšlela nad spoustou otázek: Jak jsou na tom ostatní osamělé matky, které mají ve většině případech zdravé děti? Jak ony zvládají péči o své děti? Jaká je jejich skutečná situace? A jak se osamělými matkami staly? Na základě těchto otázek jsem se tedy rozhodla, že poznám příběhy jiných osamělých matek a budu zkoumat jaká je jejich skutečná sociální realita.

Při jedné z návštěv jsem se Martiny zeptala, zda by byla ochotná, podrobit se mému výzkumu. Vysvětlila jsem jí vše, co bude takový výzkum obnášet a ona samozřejmě souhlasila. Výzkum je prováděn kvalitativní metodou, formou narativních rozhovorů, jejichž hlavní kritérium tvoří vyprávění výzkumného souboru. Nejprve jsem jí tedy poprosila, aby mi vyprávěla svůj příběh od doby svého těhotenství po současnost. Její vyprávění bylo otevřené, spontánní a upřímné. Po dokončení příběhu, jsem jí kladla doplňující otázky, které sloužily k vyjasnění nejasností a byly důležité pro výzkum. Její příběh mi posloužil jako vzor pro ostatní osamělé matky. Bohužel ne každá osamělá matka, kterou jsem ze známosti nebo na doporučení oslovila, souhlasila s účastí na výzkumu. Proto jsem z celkového počtu 15. oslovených matek vybrala 6 takových, které výzkum skutečně zaujal a byly samy velice ochotné spolupracovat, sdělit mi svůj příběh, a tím se podílet na výzkumu.

Cílovou skupinou výzkumu jsou tedy ženy, které vychovávají své dítě (děti) samy, ale které se k tomuto kroku neodhodlaly tak úplně dobrovolně. Jedná se o ženy, které jejich partner opustil buď záhy po narození dítěte nebo během

---

¹ Pro zachování anonymity, změněny údaje ve jméně.

několika prvních let soužití.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části: teoretickou a praktickou.

Teoretická část se dále dělí na 3 velké kapitoly:

1. Kapitola popisuje několika různými definicemi rodinu, ale zaměřuje se zejména na její proměnu od historie po současnost, kdy je poukázáno na stále rostoucí počet neúplných rodin. Popisuje nejčastější příčiny vzniku neúplných rodin, mezi které patří: svobodné mateřství, smrt partnera a rozvod. Dále je popsán typ monoparentálního rodinného uspořádání, které se ve většině případů týká právě osamělých matek s dětmi. Nakonec je zmíněn samotný pojem *osamělá matka*.
2. Kapitola dle příčin vzniku popisuje neúplné rodiny osamělých matek na: svobodné, ovdovělé a rozvedené matky s dětmi.
3. Poslední kapitola se týká samotného života osamělých matek a poukazuje na aspekty, které se pro ně stávají nejvíce problematické.

Praktická část se skládá stejně jako část teoretická ze 3. kapitol.

1. Kapitola se věnuje metodologii výzkumu, kde je popsán jeho cíl, výzkumná metoda, definovány výzkumné otázky, základní a výzkumný soubor a harmonogram.
2. Kapitola se zabývá samotným již výše zmíněným výzkumem. Jsou zde uvedeny jednotlivé příběhy a následné rozhovory všech 6 osamělých matek.
3. V poslední kapitole je tento výzkum analyzován a hodnocen.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Rodina

1. 1. Co je to rodina

Sociologický slovník J. Jandourka definuje rodinu jako „formu dlouhodobého solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnující přinejmenším rodiče a děti. Mezi znaky rodiny patří: společné bydlení, příslušnost ke společné příbuzenské linii, atd. Funkcemi rodiny jsou: reprodukce lidského rodu a výchova potomstva. Mnohé funkce od počátku novověku rodina postupně předává státním a dalším institucím, což vede k určité krizi rodiny, patrné např. na vysoké míře rozvodovosti.“²

Dunovský definuje rodinu jako „malou primární společenskou skupinu, založenou na svazku muže a ženy, na pokrevním vztahu rodičů a dětí či vztahu jej substituujícím (osvojení), na společné domácnosti, jejíž členové plní společensky určené a uznané role, vyplývající ze soužití, a na souhrnu funkcí, jež podmiňují existenci tohoto společenství a dávají mu vlastní význam ve vztahu k jedincům i k celé společnosti.“³

Aplikovaná sociální psychologie J. Výrostka definuje rodinu jako „jakýsi nejuniverzálnější socializační činitel, který jedinci poskytuje identifikační vzory, seznamuje ho s předpokládaným chováním pro mužskou a ženskou roli. Učí jedince reagovat žádoucím způsobem v procesu interakce a umožňuje mu i praktické ověření získaných dovedností v rámci rodiny. Uplatňuje se jako regulátor chování jedince a poskytuje mu společensky žádoucí normy. Pod vlivem rodinného působení se vytváří postoje k personálnímu okolí, sobě samému

---

² JANDOUREK, J.: *Sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 288 s. ISBN 80-7178-535-0. s. 206.

³ DUNOVSKÝ, J. a kol.: *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Praha: Grada publishing, 1999. 284 s. ISBN 80-7169-254-9. s. 91 – 92.

i společnosti obecně.“⁴

Rodina je tradičně pokládána za původní a nejdůležitější primární sociální skupinu. Málokterá skupina však doznala tolika změn jako právě rodina, ať už ve své formě nebo funkcích, jež má naplňovat. Místo toho, aby rodina skutečně zanikla, jen se mění svou podobou, tak jak to udělala již mnohokrát v minulosti.⁵

Rodina prochází v historii neustálým procesem přeměny, a to z hlediska velikosti i významu. V souvislosti s těmito změnami se mění i pojetí z tzv. tradiční rodiny na model tzv. smíšený. V tradičním modelu rodiny, je identita ženy založena na činnostech spojených s rodinou, žena je také sama sebou i svým okolím vnímána především jako manželka a matka a muž jako hlavní živitel rodiny. Zatímco v současné společnosti, kdy se setkáváme s modelem tzv. smíšeným, kde oba partneři pracují a žena je zároveň živitelem nebo alespoň spolu živitelem rodiny a jednak jí stále zůstává role manželky a matky.⁶

V období předmoderny byly rodiny bezpochyby stabilnější než dnes. V období postmoderny je v oblasti rodin značná materiální a duševní nestabilita, frustrace, zlomy a utrpení. Následkem toho jsou zřetelné symptomy jako jsou vysoká rozvodovost, vysoký počet singl domácností, málo vyjasněné formy soužití a také neúplné rodiny.⁷

Již v 50. letech minulého století, kdy v České republice začala prudce růst rozvodovost a zároveň začalo stoupat procento žádostí o rozvod podávaných ženou, byla za jednu z příčin označována zaměstnanost žen a z ní vyplývající jejich ekonomická nezávislost.

V 80. letech se k této ženské nezávislosti přidal příliš štědrý sociální stát, který ženám s dětmi umožnil přežít i mimo manželství, což vedlo ke zvyšování počtu neúplných rodin.

V současné době se přidává příliš feministické smýšlení některých žen

---

⁴ VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I., ed.: *Aplikovaná sociální psychologie 1: člověk a sociální instituce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 199á. 384 s. ISBN 80-7178-269-6. s. 304.

⁵ DUDOVÁ, R.: *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. Vyd. 1. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008. 234 s. ISBN 978-80-7330-136-1. s. 14.

⁶ ŠRAJER, J., MUSIL, L. (eds.): *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. Vyd. 1. České Budějovice: Albert, 2008. 152 s. ISBN 978-80-7326-145-0. s. 31 – 33.

⁷ Tamtéž, s. 63.

(nejčastěji vysokoškolaček), které se samy rozhodují vychovávat své děti a být nezávislé na muži (ať už jako svobodné matky, nebo po rozvodu).⁸

Nyní žijeme v době, kdy se již nejméně 40 let hovoří o krizi rodiny, o jejím rozvratu a nestabilitě. Mnoho autorů se snaží tuto současnou krizi rodiny nějakým způsobem vysvětlit, poukazují na celou řadu nepříznivých demografických ukazatelů jako je vysoká rozvodovost, hlavně se závislými dětmi, zvyšující se počty dětí narozených mimo manželství (v současné době až jedna pětina ze všech narozených), neúplných rodin, rodin doplněných a družských.⁹

1. 2. Rodina osamělé matky jako typ monoparentální rodiny

Monoparentální rodina je typ rodinného uspořádání, kde je přítomno jedno rodičovské vedení. V čele takovéto rodiny může stát otec, matka, některý z prarodičů dítěte nebo jiný příbuzný. V 88 % případů však stojí v čele této rodiny právě matka.¹⁰

Jandourek definuje neúplnou rodinu „jako rodinu redukovanou rozvodem nebo smrtí otce, matky, obou rodičů, nebo jako rodinu tvořenou svobodnou matkou a jejím dítětem.“¹¹

Často používaný pojem „*neúplná rodina*“, že s takovou rodinou není něco v pořádku, je definována negativně, není úplná, tedy jí něco chybí. K tomuto pojmu se váží další používané názvy, jako například rozbitá či rozvrácená rodina. V současné době je zastoupení neúplných rodin v naší populaci 15 %.¹²

---

⁸ DUDOVÁ, R. „Neúplná“ rodina, „nefunkční“ rodina [online]. Citováno dne 15. 02. 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=319&lst=120>>.

⁹ DUNOVSKÝ, J. a kol.: *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. s. 97.

¹⁰ KOVAŘÍK, J. Obrazy současných českých rodin [online]. Citováno dne 20. 02. 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.kdu.cz/default.asp?page=311&idr=134&IDC1=1366>>.

¹¹ JANDOUREK, J.: *Sociologický slovník*. s. 207.

¹² DUDOVÁ, R. „Neúplná“ rodina, „nefunkční“ rodina [online]. Citováno dne 15. 02. 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=319&lst=120>>.

Zhruba polovina těchto neúplných rodin se pohybuje pod hranicí 1,5 násobku životního minima (tj. částka 3 126 Kč).¹³ Dochází k tzv. feminizaci chudoby, kdy stále větší podíl obyvatel žijících pod hranicí chudoby tvoří osamělé matky a jejich děti. Z těchto důvodů je logické, že se neúplné rodiny se závislými dětmi subjektivně pokládají za jednu z nejhudších skupin v České republice. Polovina osamělých matek o své neúplné rodině prohlásila, že je chudá. 55 % žen uvedlo, že se jejich životní úroveň zhoršila, přičemž na vině byl ze 68 % rozvod manželství. Ženy z neúplných rodin nejčastěji poukazují na finanční problémy, a to příklad v oblasti bydlení, ale v 39 % případů i v zajišťování primárních potřeb.¹⁴

Důvody těchto problémů jsou jak objektivní, tak psychologické: ženy jsou frustrované, protože velice často srovnávají svou situaci neúplné rodiny s poměry vrstevníků, kteří mají rodiny úplné. Navíc osamělé matky cítí daleko silnější povinnost vytvořit dobré materiální zázemí pro své děti, kterým chtějí poskytnout srovnatelné podmínky, jako mají právě jejich vrstevníci z úplných rodin.¹⁵

V současné době je naše společnost ke svobodným matkám spíše tolerantní. Přes 83 % žen a 77 % mužů soudí, že chce-li žena mít dítě jako jediný rodič a nechce mít stálý vztah s mužem, pak by jí tuto možnost nikdo neměl upírat. V šetření provedeném v roce 2005 pak více než 51 % dotázaných žen spíše nebo rozhodně souhlasilo s výrokem: „Chtěla bych mít dítě, i pokud bych ho měla vychovávat *sama bez partnera* ?“¹⁶

Vznik neúplných rodin, v jejichž čele stojí osamělá matka je zapříčiněn:

- svobodným mateřstvím
- smrtí partnera - tedy ovdověním
- rozvodem, který je nejčastější příčinou vzniku neúplných rodin.¹⁷

---

¹³ DUDOVÁ, R.: *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. s. 28.

¹⁴ Tamtéž, s. 28.

¹⁵ Tamtéž, s. 28.

¹⁶ Tamtéž, s. 29.

¹⁷ MATĚJČEK, Z., MÁROVÁ, Z., RADVANOVÁ, S.: *Výchova dětí v neúplné rodině*. Vyd. 2.

1. 3. Pojem osamělá matka

Nejdříve je důležité povědět si, co je to osamělost. Osamělost je lidský pocit, který se u člověka může objevit náhle, nebo v déle trvajících fázích. Osamělost je pocit, který člověka všude doprovází, je s ním, když je sám, ale i ve společnosti přátel. Být sám nemusí nutně vést k pocitu osamělosti, osamělost totiž můžeme proměnit v uspokojivý stav samoty.¹⁸

Mezi pocity osamělosti a samotou je zřetelný rozdíl. Osamělost znamená, že člověk touží po kontaktu se společností a má jediné přání, přestat být sám. Cítí se osamělý, protože se nudí a sám si nestačí. Oproti tomu samota znamená, že je člověk fyzicky sám a přitom se cítí uvolněný, nebo dokonce spokojený. Pocity osamělosti vznikají u člověka tehdy, nedokáže-li dát smysl vlastnímu životu, jestliže se nenaučil postarat o vlastní uspokojení a sám sobě poskytnout uznání. Osamocení lidé bývají považováni za neschopné, protože si nedokáží udržet partnera a nedokáží se někomu zalíbit. Lidé, kteří náhle osaměli ztrácejí chuť do života, nejprve v nich převažují pocity, že nikdy nenaleznou náhradu za svého partnera a budou nuceni žít do smrti sami. Zároveň se tyto lidé domnívají, že nejsou schopni sami přežít.¹⁹

Zákon č. 187/2006 Sb. definuje osamělou matku, jako ženu, která není provdaná, nebo je rozvedená, či je z jiných důvodů osaměla, tedy nežije s manželem ani druhem a pečuje o narozené dítě.²⁰

Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1975. 122 s. ISBN neuvedeno. SPN 14-504-77. s. 12 - 14.

¹⁸ WOLFOVÁ, D.: *Když partner odchází...praktické rady k překonání osamělosti z rozvodu a rozvodu*. Vyd. Neuvedeno. Praha: IKAR, 1994. 144 s. ISBN 80-85830-23-X. s. 43.

¹⁹ Tamtéž, s. 44 – 47.

²⁰ Zákon o nemocenském pojištění č. 187/2006 Sb.

2. Rodiny osamělých matek s dětmi

2. 1. Svobodné matky a jejich děti

Je velice důležité a také účelné rozlišit od sebe dvě skupiny svobodných matek. První skupinou jsou velmi mladé svobodné matky, přicházející do jiného stavu často neplánovaně. Druhou skupinou jsou matky, které se cíleně a dobrovolně rozhodují pro svobodné mateřství zpravidla v pokročilejším věku. V této skupině najdeme ženy, které se svými partnery udržovaly dlouhodobý vztah a po čase se rozhodly, že chtějí mít dítě. Pro obě skupiny žen se však po narození dítěte mění vztah k partnerovi (otci dítěte), který se stává nesnadným až konfliktním. Většina těhotných žen dává jednoznačně přednost stavu manželskému před postavením svobodné matky, a proto se jejich těhotenství často vykládá jako pokus přimět partnera k sňatku.²¹

Obecně by se mladé ženy neměly nechat zaskočit nechtěným těhotenstvím a to zvláště pokud jsou samy ještě ve věku mladistvém. Existují poznatky mluvící proti příliš mladému rodičovství:

- Pokud jsou mladistvé dívky ve vývojovém stádiu adolescence, tedy ve věku mezi 15 a 18 léty, jsou psychické charakteristiky tohoto období těžko slučitelné s rodičovstvím.
- Vztahy takto mladých dívek se velmi často rozpadají.
- V naprosté většině případů jsou těhotenství mladistvých matek neplánovaná a nechtěná.
- Mladistvé dívky mají zpravidla horší společenské a ekonomické postavení.
- V těhotenství mívají horší zdravotní komplikace a jejich děti mají tendenci k nižší porodní váze.²²

---

²¹ MATOUŠEK, O.: *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. 144 s. ISBN 80-85850-24-9. s. 113.

²² MATĚJČEK, Z.: *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 3. Praha: Portál, 1996. 143 s. ISBN 80-7178-494-X. s. 17.

Děti mimo manželství se rodí většinou ženám se základním vzděláním, přičemž polovina těchto žen v roce 2006 nežila s otcem dítěte. Nejčastějším důvodem, proč matka s otcem dítěte nežije je, že si není jistá budoucností vztahu s ním nebo protože otec dítěte sňatek odmítá či je ženatý.²³

Dítě svobodné matky nemá skoro nikdy sourozence, protože většina svobodných matek nemá za svobodna více dětí a jen velmi málo svobodných matek se později vdá a přeje si mít další děti. Z toho vyplývá, že vazba mezi svobodnou matkou a jejím dítětem je silnější a je nepochybně ovlivněna matčíným postojem k mužům.²⁴

Výchova malého dítěte osamělou matkou se zdá být ze začátku poměrně snadná. Ale když dítě postupně roste a začíná procházet obdobím vzdoru, začíná se situace výrazně proměňovat. V neúplné rodině začíná chybět někdo, kdo by dítěti řekl, co mámě nesmí dělat. Výrazně zde začíná chybět třetí osoba, mužský element. Matka tedy musí proti svému dítěti stát tváří v tvář sama a sama se také bránit. Schopnost její obrany však ale nemusí být dostatečná, mohou ji snižovat ohledy k dítěti, které i přes jeho neposlušnost miluje, ale také únava z práce a pocit hořkosti nad vlastní samotou. Může tedy někdy vzniknout situace, že některé osamělé matky ze svých výchovných nároků vůči svým dospívajícím dětem ustupují a svou výchovu vzdávají. Toto rezignované mávnutí rukou nad výchovou svých dětí je v podstatě osobní prohrou, která by se rozhodně neměla v žádných rodinách vyskytovat.²⁵

Při posuzování svobodných matek se lidské vědomí v určitém slova smyslu za realitou opožďuje. Svobodné matky, i když budou procházet jedinou cestou, a to ze zaměstnání domů a z domova do zaměstnání, i tehdy se najdou lidé, kteří pro ně budou mít jen pohrdání. Takové svobodné matky musejí být nezávislé na mínění těchto lidí ze svého okolí a musí být nadmíru vnitřně silné, aby si pro své dítě zachovaly stabilitu vlastní osobnosti. Tyto vlastnosti lze však těžko očekávat

---

²³ DUDOVÁ, R.: „Neúplná“ rodina, „nefunkční“ rodina [online]. Citováno dne 15. 02. 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=319&lst=120>>.

²⁴ MATOUŠEK, O.: *Rodina jako instituce a vztahová síť*. s. 113.

²⁵ MARHOUNOVÁ, J.: *Od osamění k nové rodině*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. 126 s. ISBN nevedeno. SPN 4-31-29/1. s. 17 – 21.

od mladých a dosud vnitřně nevyzrálých dívek, které nejsou na novou situaci předem připraveny, ale musejí si na ni teprve zvykat.

V neúplných rodinách se svobodným mateřstvím vyrůstají děti, jež si svou odlišnost od ostatních dětí z úplných rodin uvědomují a často jim také dost vadí. Tuto odlišnost však i přesto do svého vlastního života nějakým způsobem zahrnou. Tím se například vysvětluje, že dcery svobodných matek se často svobodnými matkami samy stávají.²⁶

2. 2. Ovdovělé matky a jejich děti

Neúplné rodiny vdov a vdovců jsou menšinou, na kterou se často zapomíná a z obecného povědomí se její problematika do značné míry vytrácí. Rozhodně však nejsou menšinou zanedbatelnou. Na rozdíl od rozvodů má totiž instituce vdov a vdovců v historii lidstva svou předlouhou tradici. V minulosti stejně jako dnes ztrácí žena úmrtím svého partnera nositele ekonomického zajištění rodiny, společenský status, společenskou i fyzickou ochranu. Děti v neúplné rodině ovdovělé ženy se tak ocitají v krajně znevýhodněném postavení.²⁷

Podobně jako děti z rozvedeného manželství i děti z rodin, kde došlo k úmrtí jednoho z rodičů, procházejí v naprosté většině případů dlouhodobou a velice zátěžovou situací. Všechny tyto děti prožívají šok ze ztráty rodiče, šok, se kterým se musejí postupně vyrovnávat. Musí se smířit s novou situací a naučit se v ní uspokojivě žít. To dokáží jedině tehdy, když je jim jasné, že to, v čem až dosud žili, se už nevrátí. Rituálem úmrtí je pohřeb, je také symbolem ukončenosti a bez ukončenosti lze jen obtížně nově začínat. Přítomnost dětí na pohřbu je učí pojímat smrt jako přirozenou součást života.²⁸

Ztráta partnera je téměř vždy velice obtížně únosnou situací také pro ženy a to především tehdy, došlo-li k ní znenadání. Někdy nastane taková situace, že

---

²⁶ DUDOVÁ, R.: *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. s. 28.

²⁷ MATĚJČEK, Z., DYTRÝCH, Z.: *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Vyd. 1. Praha: Grada publishing, 1999. 144 s. ISBN 80-7169-897-0. s. 99.

²⁸ MARHOUNOVÁ, J.: *Od osamění k nové rodině*. s. 47

osamělá žena není schopna se s partnerovým úmrtím optimálně vypořádat a začít svou rodinu sama řídit. V takových případech se pak stává, že roli dospělého zastane dítě, pokud alespoň dosáhlo školního věku. Uvnitř zbylé rodiny totiž musí být stále někdo, kdo udává rodině směr, kdo řeší aktuální problémy všedních dní, někdo, kdo dokáže přemýšlet dopředu. A není-li těchto povinností schopen dospělý, chopí se jich dosti rozumově vyzrálé a soucítící dítě, které vnitřně pociťuje jejich potřebu. Trvá-li však taková situace příliš dlouho, mohou se u dětí rozvinout závažné poruchy chování. V tomto případě lze dítě přirovnat ke stromečku se slabým kmínkem. Ten musí být připoután k něčemu pevnějšímu, a stabilnějšímu, jinak ho může ohnout i mírný vánek. A je-li síla větru příliš dlouhodobá a osamělost slabého stromku příliš dlouhá, vzniknou trvalé deformace.²⁹

2. 3. Rozvedené matky a jejich děti

Již přes půl století stále přibývá rozvedených matek, a to především poté, co se rozvod stal přijatelnou možností řešení manželských neshod i v případě přítomnosti nezletilých dětí. V současné době s tvrzením, že rozvod je zpravidla nejlepším řešením problémové situace, rozhodně nebo spíše nesouhlasí pouze kolem cca 16 % mužů a 20 % žen. Naopak za nejlepší řešení považuje rozvod více než 60 % všech mužů a žen. Jen 33 % mužů a žen se domnívá, že jsou-li v rodině děti, měli by rodiče zůstat pohromadě, i když spolu nemohou vyjít.³⁰

Ženy žádají o rozvod častěji než muži, zhruba 70 % žádostí je podáváno ženou, to však neznamená, že žena je ve všech těchto případech skutečnou iniciátorkou rozchodu. Žádost o rozvod tedy častěji podávají ženy, některé ale až poté, co se pro ně stává společný život s manželem neúnosný. Tímto se spíše ukazuje, že ženy mají dříve než muži potřebu rodinnou situaci formálně řešit.³¹

---

²⁹ MARHOUNOVÁ, J.: *Od osamění k nové rodině*. s. 48 – 51.

³⁰ DUDOVÁ, R.: *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. s. 61

³¹ DUDOVÁ, R.: „Neúplná“ rodina, „nefunkční“ rodina [online]. Citováno dne 15. 02. 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=319&lst=120>>.

Neúplné rodiny rozvedených matek tvoří naprostou většinu všech neúplných rodin. Děti rozvedených rodičů, pokud žili alespoň pár let v harmonii rodinného soužití, jsou na tom většinou o trochu lépe než děti svobodných matek, ale zase ne o moc. Mladé matky malých dětí vstupující do manželství, často jednájí neuváženě. Odpovídají tomu charakteristiky mladých žen, které jsou méně odolné vůči zátěži, ale také méně úzkostné a více sebejisté. Tyto charakteristiky skládají obraz nižší sociální zralosti těchto mladých matek. Tato jejich nezralost pak nutně vede k narušení celého rodinného života a má samozřejmě také dopad na výchovu dítěte.³²

U některých matek, jež dostávají po rozvodu dítě do své péče dochází k problematické situaci, kterou vidíme poměrně často jako tzv. *nezdravé upnutí k dítěti*. Tyto ženy jsou zklamány ze selhání manželského života a budují si na dítěti závislost. Jsou přesvědčeny o tom, že dítě by mělo matku více milovat a vynahradit jí to, v čem ji zklamal jeho otec. Toto nezdravé upnutí k dítěti, je pro jeho rozvoj svazující a má také negativní dopad na jeho pozdější život.³³

Pro některé ženy je právě porozvodové období samoty jediné, v němž zažívají tak hluboký pocit samoty, se kterým se dosud nesetkaly. Samotu před svatbou nelze v tomto smyslu brát v úvahu, neboť obvykle opravdovou samotou nebývá.

Především obtížně a dlouho se porozvodové situaci přizpůsobují ty ženy, které se o snaze rozvést se dozvědí nepřípravěny.

Takovéto ženy obvykle ještě dlouho po rozvodu zvažují, zda skutečně učinily vše, aby své manželství zachránily. Typickým příkladem této situace jsou ženy, jejichž manželé kvůli svému mimomanželskému vztahu prosadili rozvod. Opuštěným ženám jsou svěřeny děti a obvykle jim zůstává dům nebo byt. V mnoha případech jim však i nadále zůstává citový vztah k manželovi. Výsledek je nakonec ten, že muž uzavře nové manželství a svou bývalou manželku chápe jako chůvu svých dětí.³⁴

---

³² MARHOUNOVÁ, J.: *Od osamění k nové rodině*. s. 27.

³³ DUNOVSKÝ, J. a kol.: *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. s. 212.

³⁴ MARHOUNOVÁ, J.: *Od osamění k nové rodině*. s. 42.

3. Aspekty života osamělých matek

3. 1. Ekonomická a bytová situace

Většina osamělých matek v České republice pracuje, je však mnoho faktorů, které jim jejich pracovní aktivitu značně komplikují. V první řadě jsou to překážky, které jsou společné pro všechny ženy na pracovním trhu: nižší platové ohodnocení vzhledem k mužům a vyšší úroveň nezaměstnanosti žen. Na druhém místě se jedná o překážky, jimž jsou vystaveny všechny ženy – matky. Přítomnost dětí v domácnosti totiž částečně anebo úplně omezuje čas, jež má žena k dispozici pro svou pracovní aktivitu. V případě osamělých matek je tato situace navíc ztížena faktem, že žena nese plnou odpovědnost jak za ekonomické zajištění rodiny, tak za péči o děti, a nemůže se o tyto své povinnosti s nikým podělit. V případě absence otcova podílu na materiálním zabezpečení rodiny se tak žena často stává závislá na pomoci státu. V České republice patří osamělé matky s malými dětmi ke skupině nejobtížněji dlouhodobě a opakovaně shánějící zaměstnání.³⁵

Mezi ekonomicky aktivními rozvedenými matkami je významný podíl nezaměstnaných žen, zatímco v úplných rodinách jich je 7,7 %, v neúplných rodinách je to 13,6 %.³⁶

V důsledku problematického zajištění své rodiny žije mnoho osamělých matek společně s dalšími příbuznými, nejčastěji s rodiči, kteří jim pomáhají s životními náklady a výchovou dětí. (Zatímco jen 13,7 % úplných rodin bydlí v bytě společně s další domácností, u neúplných rodin je to 26,7 %).³⁷ Určitý podíl rozvedených matek se tak kvůli rozvodu stává znovu závislými na svých rodičích.

Možným řešením nepříznivé ekonomické situace může být pro rozvedené matky nástup do lepšího zaměstnání nebo uzavření nového sňatku. Tato dvě eventuální řešení se však často navzájem ovlivňují, žena s vyšší kvalifikací má daleko větší možnosti a šance nalézt dobře ohodnocené a kvalitní zaměstnání

---

³⁵ DUDOVÁ, R.: *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. s. 29.

³⁶ DUDOVÁ, R.: „Neúplná“ rodina, „nefunkční“ rodina [online]. Citováno dne 15. 02. 2010. Dostupné z WWW: <<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=319&lst=120>>.

³⁷ DUDOVÁ, R.: *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. s. 30.

a zároveň má větší pravděpodobnost, že uzavře nový sňatek. Skupina méně kvalifikovaných a izolovaných osamělých matek tyto možnosti ztrácí a pravděpodobně se tak dostává do ještě větší izolace. Rozdíl je tedy takový, že zatímco jedna část rozvedených a svobodných matek se nachází ve špatné situaci jen dočasně, část druhá nedokáže svou situaci ani dlouhodobě významně zlepšit.³⁸

3. 2. Osobní život osamělé matky

Po čase, když hořké události, rozchodu, rozvodu či úmrtí partnera přejdou, nastává pro osamělou matku sled dnů, které obvykle vnímá jako pochmurné a šedivé, nepřinášející nic radostného. V takovémto období prožívají osamělé matky pocity úzkosti a osamocení, které jsou pro ně téměř nesnesitelné. Tyto negativní pocity se ještě daleko více prohlubují v noci, kdy děti spí. Tehdy začínají osamělé matky přemýšlet o tom, zda by nebylo rozumné najít si vhodného partnera a dítěti nového otce.³⁹

Každá svobodná, ovdovělá, rozvedená nebo jakkoli osamělá matka, zůstává vedle svého mateřství nadále svéprávným svobodným občanem, jehož soukromý život patří i jemu. Proto má také ona právo na vlastní život, které jí nesmí nikdo upírat nebo jí nějakým způsobem omezovat.

Cílem každé osamělé matky by mělo být, vzorně pečovat o své dítě a v ničem jej nezanedbávat a vedle života se svým dítětem si vybudovat svůj nezávislý osobní život. Není totiž správné, věnuje-li žena všechny své síly, schopnosti a možnosti pouze dítěti. Mívá to po čase nepříznivé následky jak pro ni, tak i pro dítě.⁴⁰

Hledat partnera pro svůj další život a dítěti nevlastního otce je velice odpovědné a nesnadné. Navázat totiž trvalou známost s jedním člověkem je velice náročné, vyžaduje to dostatek času a správnou příležitost. Matka musí velice

³⁸ DUDOVÁ, R.: *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. s 30.

³⁹ MARHOUNOVÁ, J.: *Od osamění k nové rodině*. s. 57 – 58.

⁴⁰ MATĚJČEK, Z., MÁROVÁ, Z., RADVANOVÁ, S.: *Výchova dětí v neúplné rodině*. s. 45.

obezřetně volit způsob, kdy a jak budoucího partnera dítěti představit. Toto období totiž může na dítěti zanechat negativní pocity a vzpomínky na množství strýčků, kteří se u nich doma na návštěvách vystřídali.

Je velice podstatné, že dítě, které vyrůstá samo s matkou v neúplné rodině, je na ní dvojnásob závislé. Všechno jeho myšlení a chování ovlivňuje podvědomý strach, že by ho i ona mohla jednoho dne opustit. Děti žijící v těchto stálých obavách, že jeden člen rodiny již odešel, a proto může odejít i druhý, prožívá velice těžko období, kdy do jeho života vstupuje nový člověk. Proto by se dítě mělo seznámit s budoucím otcem teprve až tehdy, když si je matka jistá, že může dítěti nahradit chybějícího otce.⁴¹

3. 3. Výchova a péče osamělé matky

Osamělé matky mají samozřejmě plnou odpovědnost za všechny aspekty výchovy svých dětí a zároveň jsou za ni zcela samy odpovědné. Osamělá matka, která má dítě či děti v péči musí dohlížet na jejich ranní procedury, připravit jim snídani, zabalit svačinu do školy nebo pamatovat na peníze na jídlo během dne. Matka musí číst a odpovídat na papíry přinesené ze školy, dohlédnout na splnění domácích úkolů, stanovit dětem určitý řád a omezení, musí dětem připravit večeři, dohlédnout na přiměřené a časté koupání, uložit děti do postele a samozřejmě mnoho dalšího.⁴²

Vzbudí-li se děti v noci, matka je znovu ukonejší k spánku. Jsou-li děti nemocné, navštíví s nimi lékaře, měří jim teplotu a podává různé léky. Jsou-li děti nějak zraněny matka jim musí zajistit léčbu. Májí-li děti komplikace ve škole, navštíví matka učitele, výchovného poradce nebo ředitele školy. Má-li dítě nedorozumění s vrstevníky, probere záležitost s rodiči těchto dětí.

Matka dohlíží na pravidelnou docházku k dětskému a zubnímu lékaři, zajišťuje oslavy narozenin, přenocování u přátel, zápis do různých zájmových kroužků

⁴¹ MATĚJČEK, Z., MÁROVÁ, Z., RADVANOVÁ, S.: *Výchova dětí v neúplné rodině*. s. 46 – 47.

⁴² WARSHAK, R. A.: *Revoluce v porozvodové péči o děti*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1996. 240 s. ISBN 80-7178-089-8. s. 63.

a sportovních klubů.

Vedle každodenní péče o své děti se osamělá matka musí věnovat také své domácnosti. Pere a žehlí prádlo, uklízí dům, chodí do obchodů na nákupy potravin, potřeb pro domácnost, atd. Pokud vlastní automobil, rozváží děti do školy a domů, z družiny, na zájmové kroužky, na sportovní aktivity, k přátelům, na oslavy, do kina, k lékařům...

K tomu všemu pracuje typická osamělá matka většinou na plný úvazek mimo domov a je pro ni velice složité, aby našla čas na svůj společenský život nebo také na to, aby mohla být chvíli sama. Být osamělou matkou je tedy velice vyčerpávající způsob života, jeho nesourodé požadavky na čas a na pozornost nutí matku k pracovnímu kolotoči.

Zhruba ve 40 % neúplných rodin s osamělou matkou v čele vídají děti svého otce jen velmi zřídka, což znamená, že matka může ze svých povinností vypřáhnout jen sporadicky a její pracovní kolotoč se téměř nikdy nezastaví.⁴³

---

⁴³ WARSHAK, R. A.: *Revoluce v porozvodové péči o děti*. S. 63 – 66.

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Metodologie výzkumu

1. 1. Cíl práce

Cílem práce je analyzovat situaci, v níž se osamělé matky ocitají a odhalení jejich sociální reality.

1. 2. Formulace výzkumných otázek

1. Jaká je skutečná situace osamělých matek, které se ocitají ve výchově svých dětí samy ?
2. Jak interpretují svou pozici v níž jsou situovány ?
3. Jakým způsobem se ženy osamělými matkami staly ?

1. 3. Výzkumná metoda

Pro výzkum problematiky osamělých matek byla zvolena kvalitativní metoda výzkumu, která této problematice vyhovuje lépe než metoda kvantitativní. Kontakty na osamělé matky byly nejprve pořizovány metodou snowball, to znamená prostřednictvím osobních kontaktů a dále kontaktů zprostředkovaných.⁴⁴

Kvalitativní metoda výzkumu proběhla formou narativních rozhovorů, které jsou řazeny k nejdůležitějším technikám kvalitativního dotazování a jejich hlavním kritériem je vyprávění vlastního příběhu.

Narativní rozhovor byl veden ve čtyřech fázích:

- *fáze stimulace* – tato první fáze byla velice důležitá, protože byla úvodní a umožňovala vybudovat vzájemnou důvěru a naladění se. Každá dotazovaná žena byla v této fázi seznámena s daným tématem a jeho významem, byl jí

---

⁴⁴ DUDOVÁ, R.: Otcovství po rozchodu rodičovského páru. s. 78.

představen smysl a cíl naší spolupráce. Rovněž jsem dotazované ženy ujistila, že všechny získané informace budou naprosto anonymní, budou sloužit jen pro mou bakalářskou práci a žádným způsobem nebudou zneužity.

- *fáze vyprávění* – po představení tématu jsem dotazované požádala, aby začaly vyprávět o předem domluveném úseku svého života. Bylo důležité sdělit, že nemusejí pospíchat, ale že mají na své vyprávění dostatek času.
- *fáze kladení otázek pro vyjasnění nejasností* – v této fázi jsem kladla dotazovaným otázky na různá témata, o kterých se ve svých vyprávěních nezmiňovaly, ale která bylo důležité zodpovědět.
- *fáze zobecňujících otázek* – tato fáze sloužila k vyjasnění určitých bodů, které dotazované nevedly nebo uvedly nejasně. Tato poslední fáze mi posloužila také jako poděkování za jejich ochotu podílet se na mém výzkumu. Vyslovila jsem také nabídku, že v případě zájmu jim mohu zapůjčit kopii zhotovené práce.⁴⁵

Hlavní důraz byl kladen na fázi vyprávění, kdy jsem nechávala prostor pro spontánní vyjádření dotazovaných žen a následně byly předloženy doplňující otázky pro vyjasnění nejasností.

Narativní rozhovor byl veden takovým stylem, který se co nejvíce podobal konverzaci mezi dvěma rovnými si jedinci a měl formu dialogu.⁴⁶

Zásadní roli při výzkumu hrála empatie nebo-li soucítění. Bylo totiž velice důležité, aby měly dotazované ženy neustále pocit, že je jim pozorně nasloucháno. Snažila jsem se tedy být dobrým posluchačem, optimálně reagujícím na sdělené informace a za pomoci empatie jsem hlouběji pronikala do světa osamělých matek.

---

⁴⁵ HENDL, J.: *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2. s. 176.

⁴⁶ DUDOVÁ, R.: *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. s. 75.

1. 4. Popis souboru

Základní soubor – cílovou skupinou výzkumu byly ženy, které se rozešly s otcem svého dítěte či svých dětí a po tomto partnerském či manželském rozchodu zůstaly nadále samy. Otec dítěte či dětí přestal žít v rámci rodiny, kterou dříve založil a již s ní nesdílí společný domov. Žena se díky tomuto ocitla ve zcela nové situaci, stala se osamělou matkou a převzala tak plnou odpovědnost za materiální zabezpečení své neúplné rodiny, a také celou péči o děti a domácnost.

Výzkumný soubor - zahrnuje ženy, které se po partnerském či manželském rozchodu, stávají osamělými matkami a mají ve své péči 1 až 2 děti. Tyto osamělé matky jsou ve věku od 20 do 35 let a mají trvalý pobyt na území Kaplicka. Výzkum dotazovaných žen byl proveden nejprve na základě osobních kontaktů a dále kontaktů zprostředkovaných. Celkem bylo osloveno 15. osamělých matek, ale u některých byla cítit odtažitost, neochota a nezájem. Proto jsem vybrala skupinu 6-ti žen, které byly ochotné a projevíly osobní zájem podílet se na výzkumu.

1. 5. Harmonogram výzkumu

Délka trvání domluvené spolupráce s dotazovanou osamělou matkou nebyla nijak časově omezena, ale závisela čistě na ochotě, otevřenosti a schopnosti každé osamělé matky vyjadřovat se k danému tématu. V průměru trvala každá spolupráce mezi 1,5 až 2,5 hod., v průběhu kterých proběhl narativní rozhovor ve všech svých fázích.

Preferovány byly rozhovory prováděné v domácnostech dotazovaných matek, které představovaly jejich přirozené prostředí a tím mi byla dána možnost nahlédnout do jejich soukromí a reálného fungování neúplné rodiny. V některých případech, ale nebyla návštěva domácnosti možná, a tak bylo místo konání výzkumu ponecháno na vlastním rozhodnutí osamělých matek.

Sběr dat výzkumného souboru proběhl na rozhraní února a března 2010 a jejich následné vyhodnocení bylo vyhotoveno v 1. polovině března.

2. Výsledky výzkumu

2. 1. Paní Martina⁴⁷ – 29 let

Trvalý pobyt: Rychnov nad Malší

Když jsem se dozvěděla, že jsem těhotná bylo mi 21 let, byli jsme s přítelem moc šťastní a přáli jsme si chlapečka. 31. 1. 2002 se nám narodil syn, kterému jsme dali jméno Vládík (po tátovi). Narodil se v 6 měsíci těhotenství, byl nedonošený. Měřil 37 cm a vážil 990 g.

Když bylo Vládíkovi 9. měsíců, tak prodělal Dětskou mozkovou obrnu. DMO je permanentní a neprogredující motorická porucha, způsobená poškozením mozku před narozením nebo během několika prvních roků života. Projevy nemoci odpovídají té části mozku, která je postižena a podílí se na řízení motoriky. DMO má různé formy a postihuje 2/1000 dětí.⁴⁸ Poté nás posílali na různá vyšetření, kde nám řekli, že Vládík nebude slyšet, vidět, chodit...bylo to strašné.

Když mu byli čtyři roky, tak jsem se rozešla s přítelem a odstěhovala jsem se k rodičům do Dolního Dvořiště. U rodičů jsem bydlela jeden rok, než jsem dostala svůj vlastní byt v Rychnově nad Malší. S přítelem jsem se o syna soudila a ten byl svěřen do mé péče a já se stala osamělou matkou.

V 5 letech se začalo vše lepšit, postupně začal slyšet, mluvit, vidět, i když nosí silné brýlky, ale bohužel nechodí. Před rokem prodělal operaci šlach v Pražské nemocnici v Motole, po této operaci jsme koupili berličky (700 Kč jedna),

Nyní je Vládíkovi 8 let a navštěvuje 1. třídu ZŠ v Dolním Dvořišti, je mezi zdravými dětmi a moc se mu ve škole líbí.

Musíme používat spoustu speciálních pomůcek: speciální lavici ve škole, čtecí monitor, vozíček, berličky, speciální sešity (cca 800 Kč za 3 kusy), trojhranné tužky (sada 180 Kč), tašku na vozíček, jídelní stoleček...a další.

S jeho otcem se nestýkáme, ačkoliv nám soud určil výživné 500 Kč na měsíc, nikdy nám neposlal ani korunu a dnes jeho dlužní částka činí cca 70 000 Kč. Dozvěděla jsem se, že je ve výkonu trestu odnětí svobody, ale nevím na kolik let,

---

⁴⁷ Pro zachování anonymity, změněny údaje ve jméně.

⁴⁸ O'CALLAGHAM, CH., STEPHENSON, T.: *Pediatric do kapsy*. Vyd. 1. Praha: Grada publishing, 1995. 504 s. ISBN 80-7169-101-1. s. 98.

alimity neplatí a tak jsem ho udala na policii a v nejbližší době očekávám soud.

Jsem moc šťastná, že Vládíka mám, i když jeho výchova vyžaduje mnoho péče a mnoho výdajů. Myslím si, že mu dávám dostatek lásky a on mi to oplácí krásnými pokroky...

Rozhovor s paní Martinou:

1. Otázka: Jak hodnotíte svou současnou životní situaci, v níž se nacházíte ?

Odpověď: Hodnotím jí jako celkem dobrou, úplně spokojená nejsem, ale nespokojená také ne.

2. Otázka: Pomáhá Vám někdo z rodiny ve Vaší obtížné životní situaci ?

Odpověď: Nikdo.

3. Otázka: Jak sama zvládáte péči o dítě ?

Odpověď: Doufám, že dobře, snažím se. Všechno je akorát trochu ztížené tím, že je Vládík postižený a je třeba mu věnovat více péče.

4. Otázka: Máte v současné době partnera ?

Odpověď: Nemám.

5. Otázka: Jak dlouho jste sama ?

Odpověď: 3, 5 roku.

6. Otázka: Přemýšlela jste někdy nad tím, že by jste své dítě odložila ?

Odpověď: Ne, to nikdy.

7. Otázka: Jaký byl důvod rozchodu s otcem Vašeho dítěte ?

Odpověď: Důvodů bylo hodně, těžce nesl, že je Vládík postižený. Přestali jsme si rozumět a často jsme se hádali, častokrát nebyl v noci doma. Už to nefungovalo.

8. Otázka: Jak jste vnímala celou situaci kolem rozchodu ?

Odpověď: To pro mě bylo těžké období, vnímala jsem to od něj jako zradu. Tolik si nás dříve přál a najednou nás opouští a nechává samotné, když věděl, jak máme složitou situaci.

9. Otázka: Jak se podle Vás dnešní společnost chová k osamělým matkám ?

Odpověď: Myslím si, že celkem dobře. Některé příspěvky jsou docela vysoké a dá se s nimi vyžít.

10. Otázka: Jaké dávky státní sociální podpory, příspěvky, přídavky a jiné peněžité částky dostáváte do Vaší neúplné rodiny ?

Odpověď: Přídavky na dítě, sociální, na bydlení a příspěvek POB – to je příspěvek pro osobu blízkou.

2. 2. Paní Jana⁴⁹ - 34 let

Trvalý pobyt: Soběnov

Moje první vážná známost se jmenoval Ota. Byl ženatý a neustále si ztěžoval, že mu to doma neklape a že se bude rozvádět. Na Velikonoce v roce 2000 jsem zjistila, že jsem těhotná, Ota se na dítě moc těšil a přál si kluka. 28. 12. 2000 se nám v Českém Krumlově císařským řezem narodil chlapeček, měřil 50 cm a vážil 2,90 kg. Pojmenovala jsem ho Michal. S Otou, jsem se domluvila, že ho jako otce zatím neuvedu, ale až se konečně rozvede a vezme si nás k sobě.

25. 1. 2002 jsem měla stání u soudu ohledně Míši, Ota ho neuznal za svého syna. Tento soud se opakoval 4. 3. v Klatovech a tam opět Ota Míšu popřel. Ota trval na krevní zkoušce a tak mi právnička poradila zkoušku DNA. 3. 4. jsme jeli do Krumlova na odebrání krevního vzorku.

26. 6. jsme byli znovu v Klatovech u soudu, Oty se ptali jestli souhlasí s výsledkem DNA a uzná Míšu za svého syna, řekl že ano. U soudu řekl, že se bude rozvádět. Pak se ho ptali, kolik je ochoten platit na Míšu a on řekl, že to nechá na soudu. Soud mu vypočítal výživné ve výši 750 Kč. Poté jsem Míšovi vyřídila rodný list, kde je uveden i jeho otec.

V současné době je Míšovi 10 let a navštěvuje ZŠ v Kaplici. Já pracuji na SOU v Kaplici jako mistrová pro obory kuchař – číšník. Svou práci mám velice ráda a jsem spokojená. S Otou se nevidáme, Míša ho nemá rád a dodnes se nerozvedl.

Rozhovor s paní Janou:

1. Otázka: Jak hodnotíte svou současnou životní situaci ?

Odpověď: Jsem ráda, že to takhle dopadlo. Bez Oty je nám nakonec lépe, s Míšou si vystačíme samy, jsem spokojená.

---

⁴⁹ Pro zachování anonymity, změněny údaje ve jménech.

2. Otázka: Pomáhá Vám někdo z rodiny ve Vaší obtížné životní situaci ?

Odpověď: Pomáhá mi tatínek, je mu 62 let.

3. Otázka: Jak sama zvládáte péči o dítě ?

Odpověď: V pohodě.

4. Otázka: Máte v současné době partnera ?

Odpověď: Ne

5. Otázka: Jak dlouho jste sama ?

Odpověď: 9 let.

6. Otázka: Přemýšlela jste někdy nad tím, že by jste své dítě odložila ?

Odpověď: Ne.

7. Otázka: Jaký byl důvod rozchodu s otcem Vašeho dítěte ?

Odpověď: Pořád sliboval, že se rozvede a bude žít s námi, ale nikdy se nerozvedl.

8. Otázka: Jak jste vnímala celou situaci kolem rozchodu ?

Odpověď: Nejtěžší byly ty tahanice u soudu, když nevěřil, že je Míša jeho a popíral své otcovství, to mě zklamal nejvíce.

9. Otázka: Jak se podle Vás dnešní společnost chová k osamělým matkám ?

Odpověď: Nedostatečná pomoc lékařů, schází sociální zázemí peněžní podpora je minimální.

10. Otázka: Jaké dávky státní sociální podpory, příspěvky, přídavky a jiné peněžité částky dostáváte do Vaší neúplné rodiny ?

Odpověď: Do tří let jsem pobírala sociální podporu, od dvou let výživné určené soudem a přídavky na dítě 300 Kč.

2. 3. Paní Hanka⁵⁰ – 32 let

Trvalý pobyt: Malonty

Moje první známost se jmenoval Honza. Poznali jsme se na letní brigádě, bylo mi v té době 18. let a Honzovi 22. let. Chodili jsme spolu rok a půl, když jsem zjistila, že jsem těhotná. Úplně plánované těhotenství to nebylo, nebyli jsme na dítě připravení, ale těšili jsme se. Já jsem musela nechat školu a Honza musel jít

---

⁵⁰ Pro zachování anonymity, změněny údaje ve jméně

do práce. Náš vztah i těhotenství probíhalo v pořádku. 22. 5. 1998 se nám narodil chlapeček, dali jsme mu jméno Honzík, po tátovi, měřil 52 cm a vážil 3, 30 kg.

Po narození Honzika jsme žili u Honzovo rodičů a po půl roce jsme v Malontech dostali byt. 18. 4. 1999 jsme měli velice krásnou svatbu v Rožmberku nad Vltavou. 6. 12. 1999 se nám narodila dcera , pojmenovala jsme jí Danielka. Měřila 49 cm a vážila 2, 80 kg. Náš vztah trval ještě asi tak čtyři roky a postupně se začalo vše bortit. Manžel mi tvrdil, že jezdí do práce přesto měl poměr s mladší ženou. Přestal se nám s dětmi věnovat, chodil po barech, diskotékách, do kasina atd. a někdy nepřišel vůbec domu. Na domácnost a na děti jsem začala být sama. Takhle to mezi námi fungovalo ještě asi tak dva a půl roku, snažili jsme se spolu vycházet hlavně kvůli dětem. V roce 2005 jsem podala žádost o rozvod, manžel se odstěhoval a nám zůstal byt. Dva měsíce od podání žádosti jsme byli právoplatně rozvedeni, děti byli svěřeny do mé péče a manželovi bylo z platu vypočítáno výživné na každé dítě 1 800 Kč.

Dětem je v současné době 12. a 10. let a navštěvují základní školu, moc bych si přála najít stálého partnera, který by nás měl s dětmi rád.

Rozhovor s paní Hankou:

1. Otázka: Jak hodnotíte svou současnou životní situaci ?

Odpověď: Je to těžké, hlavně po finanční stránce, nemá práci a výdajů je opravdu hodně.

2. Otázka: Pomáhá Vám někdo z rodiny ve Vaší obtížné životní situaci ?

Odpověď: Jen maminka a jen částečně, je nemocná.

3. Otázka: Jak sama zvládáte péči o dítě ?

Odpověď: Péči o děti zvládám dobře, už jsou dost velké a samostatné.

Horší je to po finanční stránce. Čím jsou děti starší, mají větší požadavky a dnes je všechno hodně drahé, ale snažím se jim dát hodně.

4. Otázka: Máte v současné době partnera ?

Odpověď: Nemám, bohužel.

5. Otázka: Jak dlouho jste sama ?

Odpověď: 2 a půl roku.

6. Otázka: Přemýšlela jste někdy nad tím, že by jste své dítě odložila ?

Odpověď: V žádném případě bych je neodložila.

7. Otázka: Jaký byl důvod rozchodu s otcem Vašeho dítěte ?

Odpověď: Poměr s jinou ženou, lhaní, nevěra.

8. Otázka: Jak jste vnímala celou situaci kolem rozchodu ?

Odpověď: Mrzí mě, že naše manželství nevydrželo a že se naše rodina musela rozpadnout, ale jiné východisko nebylo. Největší bolestí pro měl byl odchod manžela jako otce od dětí a to, že jim až do současnosti nevěnuje dostatečnou pozornost.

9. Otázka: Jak se podle Vás dnešní společnost chová k osamělým matkám ?

Odpověď: Hodně špatně. Nemáme žádné výhody.

10. Otázka: Jaké dávky státní sociální podpory, příspěvky, přídavky a jiné peněžité částky dostáváte do Vaší neúplné rodiny ?

Odpověď: Soc.podporu a výživné na děti 3 600 Kč.

2. 4. Paní Lenka⁵¹ – 26 let

Trvalý pobyt: Kaplice

Bylo mi 18. let, když jsem poznala Pepu, v té době jsem studovala střední odbornou školu oděvní v Třeboni a Pepa studoval střední školu zemědělskou v Nových Hradech. Seznámili jsme se náhodně na jedné diskotéce v Horní Stropnici, kde měl Pepa brigádu jako barman. Poznali jsme se a začali jsme spolu chodit. Vídali jsme se jen o víkendech, ale i přesto jsme měli hezký vztah. Pepa dokončil školu o rok dříve než já. Bydlel s rodiči v Horní Stropnici a sháněl byt v Kaplici, kde by jsme spolu mohli později bydlet. Po pár měsících sehnal v Kaplici práci jako technik v místní fabrice a také pronájem bytu 2+1 na sídlišti. Já jsem byla přes týden na internátu v Třeboni a o víkendu jsme byli spolu v novém bytě, s rodiči jsem trávila minimálně času.

---

⁵¹ Pro zachování anonymity, změněny údaje ve jméně.

V roce 2003 jsem maturitní zkouškou dokončila studia a moc jsem se těšila až budeme spolu s Pepou bydlet a já nebudu celý týden pryč. Začala jsem pracovat v oděvní firmě Otavan v Kaplici, šili se tam autopotahy. Nepracovala jsem dlouho, když jsem zjistila, že jsem těhotná. Neplánovali jsme to takhle brzo, ale měli jsme radost.

28. 1. 2005 se nám narodila holčička, dali jsem jí jméno Anežka. Byla přiškrcená a měla žloutenku, po pár dnech nás pustili domů a já se naplno věnovala svému mateřství. Pepa chodil do práce a byl tam hodně i přes čas, začal mi vyčítat, že si na něj neudělám čas, že je sám a že se nudí, že malá pláče a on se nevyspí do práce. Začaly jsme se hádat a jeho to s námi doma přestalo bavit, trávil hodně času po hospodách, opíjel se, chodil domů v noci a ráno vstával do práce. Jednou v noci se vrátil a byl hodně opilý, křičel na mě, hádal se a pak mě uhodil. Než se druhý den vrátil z práce, byly jsme s Anežkou u mojí sestry. Pepa mi volal, omlouval se a já se rozhodla, dát mu druhou šanci. Uvědomil si co způsobil a choval se k nám hezky. Když jsme slavili Anežčin 1. rok, přijeli k nám rodiče a přátelé. Vypadalo to hezky, než se Pepa opil a udělal tam přede všemi scénu. Opět na mě křičel, byl agresivní, uhodil mě a přede všemi křičel, že Anežka není jeho. V tu chvíli jsem měla jasno, že je to definitivní konec, bylo mi to tak líto, všechno už to vypadalo tak hezky. Byl konec, všichni příbuzní mě litovali a já byla najednou sama. Pepa ještě několikrát prosil ať to s ním znovu zkusíme, ale šanci jsem mu už nedala. Po pravdě nám bez něj bylo lépe. Dohodli jsme se, že každý první den v měsíci bude posílat výživné 2000 Kč.

V současné době je Anežce 5 let a navštěvuje mateřskou školku, o otce nemá moc zájem. Já pracuji jako dělnice ve fabrice. Mám krátce o pár let staršího přítele Jirku a zatím jsme s ním s Anežkou obě spokojené, tak nám to snad vydrží.

Rozhovor s paní Lenkou:

1. Otázka: Jak hodnotíte svou současnou životní situaci ?

Odpověď: Hodnotím jí výborně, dříve, když jsme byli s Anežkou samy bylo to zlé, ale teď jsme spokojené, vše se hodně změnilo, když jsme poznali Jirku.

2. Otázka: Pomáhá Vám někdo z rodiny ve Vaší obtížné životní situaci ?

Odpověď: Nejvíce mi pomáhá sestra, s rodiči moc nevycházím.

3. Otázka: Jak sama zvládáte péči o dítě ?

Odpověď: Zvládám ji dobře, vždy jsem se nažila ji zvládat.

4. Otázka: Máte v současné době partnera ?

Odpověď: Ano.

5. Otázka: Jak dlouho trvá Vaše známost ?

Odpověď: 4 měsíce.

6. Otázka: Přemýšlela jste někdy nad tím, že by jste své dítě odložila ?

Odpověď: To určitě ne.

7. Otázka: Jaký byl důvod rozchodu s otcem Vašeho dítěte ?

Odpověď: Alkohol ho hodně změnil, byl agresivní, vulgární a výbušný, neuměl se ovládat.

8. Otázka: Jak jste vnímala celou situaci kolem rozchodu ?

Odpověď: Hodně mě to zasáhlo, protože jsem mu věřila a vypadalo to, že ho mrzí jak se zachoval, přišlo mi, že v sobě něco dusil a když se napil, tak se to uvolnilo. Hodně mě přede všemi ponížil a Anežku si tím odcizil, pamatuje si na to a nemá ho ráda.

9. Otázka: Jak se podle Vás dnešní společnost chová k osamělým matkám ?

Odpověď: Řekla bych, že jsem asi až na dalším místě než třeba Rómové, nejsem spokojená s chováním společnosti, úplně nás opomíjí.

10. Otázka: Jaké dávky státní sociální podpory, příspěvky, přídavky a jiné peněžité částky dostáváte do Vaší neúplné rodiny ?

Odpověď: Plat 8 400 Kč + výživné 2 000 Kč.

2. 5. Paní Veronika⁵² – 30 let

Trvalý pobyt: Dolní Dvořiště

Můj přítel se jmenoval Filip, vše začalo úplně nevinně. Potkala jsme ho na návštěvě u své kamarádky v Českém Krumlově, byl to její bratranec. Poznali jsme se, přeskočila jiskřička a pomalu jsme začali náš vztah dávat dohromady. Byli

---

⁵² Pro zachování anonymity, změněny údaje ve jméně.

jsme spolu krátce, když jsem zjistila, že jsem těhotná. Bála jsem se oznámit mu to, v podstatě jsme se ještě poznávali a já myslela, že bude chtít, abych šla na potrat. Bylo to úplně naopak, zareagoval krásně a začali jsme plánovat budoucnost. Nastěhovali jsme se do Českých Budějovic k jeho matce a já začala zjišťovat, že je někdy výbušný, lže a vymýšlí si, někdy mi připadalo, že mě jeho matka posílá proti němu. Říkala, že není rodinný typ a tak.

Jednoho dne ráno zazvonil zvonek, přítel šel otevřít a za dveřmi stála kriminálka. Oba nás odvezli na policii a vyslychali. Mě pak hned odvezli do porodnice. Nevěděla jsem co se děje, pořád jsem čekala až za mnou Filip přijde, ale po pár dnech jsem se dozvěděla, že je zavřený. Celé ty dny v porodnici jsem si říkala, že to sama nezvládnou.

31. 3. 2003 se narodil Filípek, pojmenovala jsem ho po tátovi. Byl překrásný. Po porodu za mnou všichni přijeli, Filipova i moje rodiny, takové smíšené pocity jsem nikdy neměla, bylo to hodně psychicky namáhavé. Stále jsem přemýšlela, co bude dál.

Když byli Filípkovi 3. měsíce jeli jsme na návštěvu za jeho otcem do věznice Všehrdy, bylo to nádherné setkání, poprvé mohl vidět svého syna. Snažil se mi hodně pomáhat, posílal mi z vězení peníze. Když ho z věznice pustili, začali jsme spolu znovu bydlet, našel si práci. Nějakou dobu to celkem klapalo, ale pak přišli opět jeho dluhy, hraní automatů, lhaní. Neustále jsem mu dávala šanci a doufala jsem ,že se to změní...Jednoho dne jsem sbalila Filípkovi a moje věci a odešla jsem k rodičům do Dolního Dvořiště. Filip to nesl hrozně špatně, chtěl spáchat sebevraždu, ale musel pochopit, co jsem do té doby musela snášet.

V současné době bydlím stále u rodičů, kde Filípek navštěvuje mateřskou školku a moc se těší až půjde v září do školy. Jeho otec na něho pravidelně posílá výživné ve výši 4 500 Kč, vídají se málo.

Rozhovor s paní Veronikou:

1. Otázka: Jak hodnotíte svou současnou životní situaci ?

Odpověď: Hodnotím ji dobře.

2. Otázka: Pomáhá Vám někdo z rodiny ve Vaší obtížné životní situaci ?

Odpověď: Ano, pomáhá my celá rodina.

3. Otázka: Jak sama zvládáte péči o dítě ?

Odpověď: Čím je Filípek starší je to těžší.

4. Otázka: Máte v současné době partnera ?

Odpověď: Ano.

5. Otázka: Jak dlouho trvá Vaše známost ?

Odpověď: 7 měsíců.

6. Otázka: Přemýšlela jste někdy nad tím, že by jste své dítě odložila ?

Odpověď: Nikdy.

7. Otázka: Jaký byl důvod rozchodu s otcem Vašeho dítěte ?

Odpověď: Hraní automatů, lhaní, nedůvěra.

8. Otázka: Jak jste vnímala celou situaci kolem rozchodu ?

Odpověď: Velice smíšeně. Divné pocity, zoufalství.

9. Otázka: Jak se podle Vás dnešní společnost chová k osamělým matkám ?

Odpověď: Ve většině případech ženy přehlíží a dávají jim najevo, že jsou samy a nejsou schopné si udržet partnera.

10. Otázka: Jaké dávky státní sociální podpory, příspěvky, přídavky a jiné peněžité částky dostáváte do Vaší neúplné rodiny ?

Odpověď: Sociální podporu 2 300 Kč, přídavky na dítě a výživné 4 500 Kč.

2. 6. Pani Jitka⁵³ – 24 let

Trvalý pobyt: Dolní Dvořiště

Když mi bylo 18. let studovala jsem na střední zdravotnickou školu v Českém Krumlově. S kamarádkami jsme rádi navštěvovali pizzerii, kde pracoval oproti nám starší, ale moc příjemný muž. Neustále jsem sháněla nějakou brigádu na víkend, tak mě napadlo se jen tak zeptat, zda nepotřebují na víkend výpomoc. Další víkend jsem už nastupovala do pizérie jako brigádnice, kde jsem se tedy seznámila s tím příjemným, starším mužem. Jmenoval se Radim, bylo mu 31. let a pracoval jako číšník. Byl ženatý a měl malou dceru Karolínku. Po půl roce jsme se spolu začali tajně scházet, zamilovali jsme se. Radim byl hrozně hodný

---

⁵³⁵³ Pro zachování anonymity, změněny údaje ve jméně.

a solidní, úplně jsem přehlížela, že má rodinu a já mohu něco zničit. Takhle to trvalo celý jeden rok.

Po dokončení střední školy, jsem zjistila, že je to muž, s kterým bych si přála být na pořád. Zjistila jsem, že jsem těhotná, když jsem to oznámila Radimovi, tak řekl, že se rozvede. V roce 2003 se rozvedl, manželka s dcerou se odstěhovaly z bytu, našly si pronájem jinde. Radim mi nabídl, ať se k němu nastěhuji. Těhotenství jsem si krásně užívala, Radim vedle mě omládl a krásně se o nás staral.

17. 4. 2005 se narodila Šárinka, měřila 48,5 cm a vážila 2, 90 kg. Radim byl u porodu a byl také uveden v jejím rodném listě. Náš vztah byl krásný, asi po dvou letech jsem začala pozorovat, že Radim začal být nervózní, naznačoval mi, že nemá čas na svou první dceru. Byl hodně vytížený po pracovní stránce a jeho pozdní návraty domů mě zarážely. V roce 2006 byl Šarince jeden rok a já jsem postupně zjišťovala, že začal navštěvovat svou bývalou manželku a dceru. Hodně mě to trápilo, nemluvil se mnou o tom. Uvědomila jsem si, že jsem na něj nejspíš opravdu mladá, jak každý říkal. Táhlo ho to ke starší ženě. Oznámil mi, že se s bývalou ženou schází již delší dobu a že ode mne chce odejít. Sbalil si věci a odešel – najednou byl mezi námi konec. Odstěhovala jsem se ke svým rodičům, moc mi se vším pomáhali. V roce 2007, když měla Šárinka 2. narozeniny, Radim nepřijel a ani se nezval. S Radimem jsme se domluvily, že na dceru bude posílat výživné ve výši 2 500 Kč. Nenechává nás.

V současné době navštěvuje Šárinka mateřskou školu, a já jsem před dvěma měsíci nastoupila do obchodu jako prodavačka.

Rozhovor s paní Jitkou:

1. Otázka: Jak hodnotíte svou současnou životní situaci, v níž se nacházíte ?

Odpověď: Teď když mám práci je to lepší, ale tatínek nám chybí.

2. Otázka: Pomáhá Vám někdo z rodiny ve Vaší obtížné životní situaci ?

Odpověď: Maminka.

3. Otázka: Jak sama zvládáte péči o dítě ?

Odpověď: Teď už to zvládám dobře, hlavně co se týče psychické stránky.

Jsem ráda, že mám tak hodnou maminku. Nejhorší je, že opustil dceru a nemá o ní zájem.

4. Otázka: Máte v současné době partnera ?

Odpověď: Nemám a ani žádného nechci.

5. Otázka: Jak dlouho jste sama ?

Odpověď: 3 roky.

6. Otázka: Přemýšlela jste někdy nad tím, že by jste své dítě odložila ?

Odpověď: Nikdy v životě.

7. Otázka: Jaký byl důvod rozchodu s otcem Vašeho dítěte ?

Odpověď: Hlavně to, že obnovil svůj vztah s bývalou ženou a lhal mi.

8. Otázka: Jak jste vnímala celou situaci kolem rozchodu ?

Odpověď: Po psychické stránce jsem to zvládala hodně špatně, byla jsem zoufalá a na dně.

9. Otázka: Jak se podle Vás dnešní společnost chová k osamělým matkám ?

Odpověď: Poznávám, že to dává ženám hodně najevo, jako by nechápala, že se to může stát jakékoliv ženě.

10. Otázka. Jaké dávky státní sociální podpory, příspěvky, přídavky a jiné peněžité částky dostáváte do Vaší neúplné rodiny ?

Odpověď: Plat 7 600 Kč + výživné 2 500 Kč + přídavky na dítě.

3. Analýza výsledků výzkumu

3. 1. Analýza odpovědí na 1. výzkumnou otázku:

Jaká je skutečná situace osamělých matek, které se ocitají ve výchově svých dětí samy ?

(Kategorie otázek: 1, 4, 5, 6)

1. Jak hodnotíte svou současnou situaci, v níž se nacházíte ?

Paní Martina: Hodnotím jí jako celkem dobrou, úplně spokojená nejsem, ale nespokojená také ne.

Paní Jana: Jsem ráda, že to takhle dopadlo. Bez Oty je nám nakonec lépe, s Míšou si vystačíme samy, jsem spokojená.

Paní Hanka: Je to těžké, hlavně po finanční stránce, nemám práci a výdajů je opravdu hodně.

Paní Lenka: Hodnotím jí výborně, dříve, když jsme byli s Anežkou samy bylo to zlé, ale teď jsme spokojené, vše se hodně změnilo, když jsme poznaly Jirku.

Paní Veronika: Hodnotím ji dobře.

Paní Jitka: Teď když mám práci je to lepší, ale tatínek nám chybí.

4. Máte v současné době partnera ?

Paní Martina: Nemám.

Paní Jana: Ne.

Paní Hanka: Nemám, bohužel.

Paní Lenka: Ano.

Paní Veronika: Ano.

Paní Jitka: Nemám a ani žádného nechci.

5. Jak dlouho jste sama ? / Jak dlouho trvá Vaše známost ?

Paní Martina: Jsem sama 3, 5 roku.

Paní Jana: 9 let jsem sama.

Paní Hanka: Jsem sama 2, 5 roku.

Paní Lenka: Jsme spolu 4 měsíce.

Paní Veronika: Trvá 7 měsíců.

Paní Jitka: 3 roky jsem sama.

6. Přemýšlela jste někdy nad tím, že by jste své dítě odložila ?

Paní Martina: Ne, to nikdy.

Paní Jana: Ne.

Paní Hanka: V žádném případě bych je neodložila.

Paní Lenka: To určitě ne.

Paní Veronika: Nikdy.

Paní Jitka: Nikdy v životě.

Vyhodnocení odpovědí:

Otázka č. 1. Jak ženy hodnotí svou současnou situaci, je pro zodpovězení první výzkumné otázky klíčová. Všechny dotazované ženy hodnotí svou situaci v pozitivní rovině, v rozmezí výborně až dobře. Žádná zcela negativní odpověď se neobjevuje. Jejich odpovědi se zásadně shodují, ale jsou vidět drobné odchylky:

- paní Martina, která je osamělou matkou dítěte s postižením hodnotí svou situaci neutrálně
- paní Jana odpovídá, že je spokojenější než při předešlém soužití s otcem dítěte
- nejhůře svou situaci hodnotí paní Hanka, která je osamělou matkou dvou dětí
- paní Lenka, jako jediná, hodnotí svou situaci naprosto výborně, zejména díky příchodu nového partnera
- paní Jitka vypovídá, že jim tatínek stále chybí

Až na tyto odchylky je zde vidět určitá shoda v tom, že jsou všechny ženy téměř spokojeny (některé více a některé méně).

Otázka o přítomnosti partnera je celkem jednoznačná, ale i přesto v ní najdeme

určité náznaky:

- 4 ženy vypovídají, že partnera v současné době nemají
- - z toho 1 žena a to opět paní Hanka s dvěma dětmi po partnerovi touží
- - 1 žena (nejmladší) uvádí, že partnera nechce
- 2 ženy v současné době partnera mají.

Otázka o délce vztahu nebo o délce osamocení doplňuje předchozí otázku. Z odpovědí je patrné, že všechny ženy byly osamoceny dlouhou dobu:

- 4 ženy jsou osamoceny 2 – 9 let
- 2 ženy, které partnera mají, mají ho pouze pár měsíců.

Poslední otázka této kategorie se jako jediná týká minulosti. Měla posloužit k zamyšlení a vypovědět, zda ženy někdy napadlo v souvislosti s jejich obtížnou situací, že by své dítě odložily. V odpovědích na tuto otázku, se jako v jediných objevuje absolutní shoda. Žádná z dotazovaných žen by své dítě nikdy neodložila.

Z této kategorie otázek tedy vyplývá odpověď na **1. VO**:

Jaká je skutečná situace osamělých matek, které se ocitají ve výchově svých dětí samy ?

Situace průměrné osamělé matky je v podstatě dobrá, ale při výkonu své role se potýká s celou řadou problémů, které jsou zcela individuální (nejčastěji finanční). Ve většině případů zůstává osamělá matka i několik let sama a partnera nachází velmi obtížně.

3. 2. Analýza odpovědí na 2. výzkumnou otázku:

Jak osamělé matky interpretují svou pozici, v níž jsou situovány ?

(Kategorie otázek: 2, 3, 9, 10)

2. Pomáhá Vám někdo z rodiny ve Vaší obtížné životní situaci ?

Paní Martina: Nikdo.

Paní Jana: Pomáhá mi tatínek, je mu 62 let.

Paní Hanka: Jen maminka a jen částečně, je nemocná.

Paní Lenka: Nejvíce mi pomáhá sestra, s rodiči moc nevycházím.

Paní Veronika: Ano, pomáhá my celá rodina.

Paní Jitka: Maminka.

3. Jak sama zvládáte péči o dítě ?

Paní Martina: Doufám, že dobře, snažím se. Všechno je akorát trochu stížené tím, že je Vládík postižený a je třeba mu věnovat více péče.

Paní Jana: V pohodě.

Paní Hanka: Péči o děti zvládám dobře, už jsou dost velké a samostatné. Horší je to po finanční stránce. Čím jsou děti starší, mají větší požadavky a dnes je všechno hodně drahé, ale snažím se jim dát hodně.

Paní Lenka: Zvládám ji dobře, vždy jsem se našla ji zvládat.

Paní Veronika: Čím je Filípek starší je to těžší.

Paní Jitka: Teď už to zvládám dobře, hlavně co se týče psychické stránky. Nejhorší je, že opustil dceru a nemá o ní zájem.

9. Jak se podle Vás dnešní společnost chová k osamělým matkám ?

Paní Martina: Myslím si, že celkem dobře. Některé příspěvky jsou docela vysoké a dá se s nimi vyžít.

Paní Jana: Nedostatečná pomoc lékařů, schází sociální zázemí, peněžní podpora je minimální.

Paní Hanka: Hodně špatně. Nemáme žádné výhody.

Paní Lenka: Řekla bych, že jsme asi až na dalším místě než třeba Rómové, nejsem spokojená s chováním společnosti, úplně nás opomíjí.

Paní Veronika: Ve většině případech ženy přehlíží a dávají jim najevo, že jsou samy a nejsou schopné si udržet partnera.

Paní Jitka: Poznávám, že to dává ženám hodně najevo, jako by nechápala, že se to může stát jakékoliv ženě

10. Jaké dávky státní sociální podpory, příspěvky, přídavky a jiné peněžité částky dostáváte do Vaší neúplné rodiny ?

Paní Martina: Přídavky na dítě, sociální podporu, příspěvek na bydlení
a příspěvek pro osobu blízkou.

Paní Jana: Do tří let jsem pobírala sociální podporu, od dvou let výživné určené
soudem 750 Kč + přídavky na dítě 300 Kč.

Paní Hanka: Sociální podporu + výživné na děti 3 600 Kč.

Paní Lenka: Plat cca 8 400 Kč + výživné 2 000 Kč.

Paní Veronika: Sociální podporu + přídavky na dítě + výživné 4 500 Kč.

Paní Jitka: Plat cca 7 600 Kč + výživné 2 500 Kč + přídavky na dítě.

Vyhodnocení odpovědí:

Na otázku, zda ženám pomáhá někdo z rodiny odpovídaly:

- ve dvou případech maminka
- v jednom tatínek a v jednom sestra
- v případě paní Veroniky pomáhá celá rodina
- paní Martina, která je osamělou matkou dítěte s postižením vypovídá, že není nikdo z rodiny, kdo by ji pomohl

Na otázku jak ženy samy zvládají péči o dítě (děti) odpověděly celkem jednoznačně. Péči zvládají:

- dobře, v pohodě, snaží se
- jen odpověď paní Martiny a Hanky se proti ostatním odpovědím liší tím, že je značně obtížnější, paní Martina je matkou dítěte s postižením a paní Hanka je matkou dvou dětí.

5 ze 6 dotázaných žen se vyjádřilo negativně k otázce chování společnosti k osamělým matkám a to ve smyslu:

- že dnešní společnost osamělé matky opomíná, přehlíží, nechápe, její péče je minimální a nedostačující
- pouze paní Martina se k této otázce vyjádřila kladně, protože jako matka dítěte

s postižením má nárok na více příspěvků a dávek a je tedy po finanční stránce spokojenější

Do své neúplné rodiny matky vždy dostávají přídatky na dítě a výživné od otce:

- jediná paní Martina výživné od otce nedostává, protože jej neplatí a také jako jediná pobírá více příspěvků
- ve dvou případech jsou matky zaměstnány a pobírají tedy plat

Výše jednotlivých částek je uvedena jen tam, kde mi ji matky samy sdělily, ale nevyžadovala jsem je, protože pro samotný výzkum nejsou podstatné.

Na základě odpovědí na tuto kategorii otázek lze odpovědět na **2. VO:**

Jak osamělé matky interpretují svou pozici, v níž jsou situovány ?

Většina osamělých matek má alespoň jednoho člena rodiny, který se jí snaží pomáhat. Péči o své dítě (děti) zvládají vzhledem ke své situaci dobře a jsou si vědomy toho, že s věkem dítěte se budou jeho požadavky zvyšovat. Co se týče společnosti, tak se osamělým matkám (z jejich pohledu) nějaké zvláštní pomoci nedostává a je spíše nedostačující.

3. 3. Analýza odpovědí na 3. výzkumnou otázku:

Jakým způsobem se ženy osamělými matkami staly ?

(Kategorie otázek: 7, 8)

7. Jaký byl důvod rozchodu s otcem Vašeho dítěte ?

Paní Martina: Důvodů bylo hodně, těžce nesl, že je Vládík postižený. Přestali jsme si rozumět a často jsme se hádali, častokrát nebyl v noci doma. Už to nefungovalo.

Paní Jana: Pořád sliboval, že se rozvede a bude žít s námi, ale nikdy se nerozvedl.

Paní Hanka: Poměr s jinou ženou, lhaní, nevěra.

Paní Lenka: Alkohol ho hodně změnil, byl agresivní, vulgární a výbušný, neuměl se ovládat.

Paní Veronika: Hraní automatů, lhaní, nedůvěra

Paní Jitka: Hlavně to, že obnovil svůj vztah s bývalou ženou a lhal mi.

8. Jak jste vnímala celou situaci kolem rozchodu ?

Paní Martina: To pro mě bylo těžké období, vnímala jsem to od něj jako zradu.

Tolik si nás dříve přál a najednou nás opouští a nechává samotné, když věděl, jak máme složitou situaci.

Paní Jana: Nejtěžší byly ty tahanice u soudu, když nevěřil, že je Míša

jeho a popíral své otcovství, to mě zklamal nejvíce.

Paní Hanka: Mrzí mě, že naše manželství nevydrželo a že se naše rodina musela rozpadnout, ale jiné východisko nebylo. Největší bolestí pro mě byl odchod manžela jako otce od dětí a to, že jim až do současnosti nevěnuje dostatečnou pozornost.

Paní Lenka: Hodně mě to zasáhlo, protože jsem mu věřila a vypadalo to, že ho mrzí jak se zachoval, přišlo mi, že v sobě něco dusil a když se napil, tak se to uvolnilo. Hodně mě přede všemi ponížil a Anežku si tím odcizil, pamatuje si na to a nemá ho ráda.

Paní Veronika: Velice smíšeně. Divné pocity, zoufalství.

Paní Jitka: Po psychické stránce jsem to zvládala hodně špatně, byla jsem zoufalá a na dně.

Vyhodnocení odpovědí:

Otázka důvodů rozchodu s otcem dítěte je u dotazovaných osamělých matek velice individuální a odpovědi se tedy různí. Společným znakem je, že je to vždy partner, kdo nese vinu za ztroskotání vztahu a svou rodinu opouští. Žena je tak nucena tuto situaci řešit. Mezi společné důvody patří:

- lhaní, nedůvěra a nefunkčnost vztahu
- + v každém případě nějaký odlišný motiv:
- nevěra, hraní automatů, agresivita, návrat k bývalé ženě,...
- Co se týče vnímání rozchodové situace opět se jedná o velice individuální pocity a prožívání, i v této otázce však nalezneme shodu:
- bylo to těžké období, velice mě to zasáhlo, atd...

- ve dvou případech byl pro matku nejtěžší odchod otce od dítěte
- z jedné výpovědi vyplývá, že byla zasažena psychická stránka ženy

3. VO: Jakým způsobem se ženy osamělými matkami staly ?

Odpověď na tuto otázku je z výpovědí dotazovaných žen jednoznačná. Všechny ženy žily určitou dobu ve spokojeném soužití se svým partnerem, po narození dítěte se v různě dlouhé době začaly objevovat negativní projevy, které postupně nabourávaly jejich soužití a následně došlo z různých příčin k rozchodu. Způsob jakým se dotazované ženy staly osamělými matkami je tedy partnerský a v případě paní Jany manželský rozchod.

3. 4. Interpretace a diskuse výsledků

Jak jsem již v úvodu uvedla, byl celkový počet žen, které jsem olovila 15. Tyto ženy jsem vybírala na základě osobních kontaktů nebo na základě doporučení od kontaktů zprostředkovaných. Každou z těchto žen jsem osobně navštívila a přiblížila podrobnosti výzkumu.

Protože jsem si zvolila kvalitativní metodu výzkumu uskutečněnou formou narativních rozhovorů, vybírala jsem ženy, které během našeho krátkého úvodního rozhovoru prokázaly určité vlastnosti. Např. vyjadřovací schopnosti, které byly zapotřebí při vyprávění příběhu, otevřenost, upřímnost, ochotu, ale také osobní zájem svěřit se mi s příběhem. Z celkového počtu jsem tedy vybrala skupinku 6-ti osamělých matek, které splňovaly tato kritéria, díky nimž se skutečně jedná o kvalitní výpovědi a tím je tedy splněna kvalitativní metoda výzkumu. Tento výzkumný soubor o obsahu 6-ti žen, není plně dostačující pro vyvozování nějakých složitých závěrů a zkoumání, k tomu je jistě zapotřebí obsáhlejší soubor či dlouhodobější pozorování. Mým cílem ale nebylo vyvozovat nějaké složité teorie, chtěla jsem poznat další životní příběhy osamělých matek a jejich dětí. Zjistit jak se osamělými matkami staly, jak svou situaci interpretují

a jaká je jejich skutečná situace, v níž se ocitají. V tomto smyslu byly mé cíle i na základě výpovědí těchto 6-ti žen naplněny.

Všechny dotazované ženy prožívaly na začátku harmonický vztah, měly partnera se kterým otěhotněly a plánovaly společnou budoucnost. Po narození dítěte se v různě dlouhém časovém úseku začaly objevovat rozdílné faktory, které narušily soužití natolik, že muselo po individuálně dlouhé době dojít k partnerskému a v jednom případě manželskému rozchodu.

Jozef Výrost rozlišuje několik faktorů, které mohou narušit stabilitu a funkčnost partnerského či manželského soužití:

- *Faktory osobnostně podmíněné* – jedná se o určité osobnostní rysy, které zapříčiňují nestabilitu soužití, zahrnují mimo jiné také nezralost rodičů. Přijmout totiž narozené dítě a převzít za něho plnou odpovědnost přináší mnohé vypjaté situace, které si vyžadují právě dostatečnou zralost dospělého jedince ztotožnit se s rolí rodiče.
- *Faktory biologické* – zahrnují geneticky podmíněné projevy temperamentu a poukazují na psychosociální zralost v době dospívání a při volbě partnera.
- *Faktory sociálně podmíněné* – kdy hlavní roli hrají původní rodiny partnerů. Pravděpodobnost, že soužití partnerů bude harmonické je tím vyšší, čím bližší jsou vztahy rodiny z nichž partneři pocházejí. Pokud byly vztahy v původní rodině disharmonické, mohou se v nově vytvořené rodině objevit negativní projevy právě z rodiny původní.
- *Reálně působící aktuální faktory* – zahrnují bytovou problematiku, finanční problémy, ovlivňující plnění základních životních potřeb. Tyto krizové situace řeší někteří jedinci únikem do drog (alkoholových či nealkoholových), agresí, atd.⁵⁴

Zkoumat jaké zastoupení mají jednotlivé faktory ve výpovědích dotazovaných žen není cílem práce, ale jak výpovědi naznačují, jistě v nich některé z těchto

---

⁵⁴ VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I., ed.: *Aplikovaná sociální psychologie 1: člověk a sociální instituce*. s. 328 – 332.

faktorů hrají významnou roli. Všechny výpovědi jsou tedy naprosto individuální a jedinečné, avšak se společným výsledkem „*osamělým rodičovstvím*“. V podstatě je lhostejné jak dlouho a za jakých okolností byly ženy opuštěny, po rozchodu v zásadě prožívaly podobné pocity a dle Doris Wolfové prošly čtyřmi fázemi rozchodu:

- I. fáze - odmítání pravdy
- II. fáze – propuknutí emocí
- III. fáze – nová orientace
- IV. fáze – nová životní koncepce⁵⁵

Není důležité zde popisovat všechny čtyři fáze, ale domnívám se, že nejtěžší a zároveň klíčovou se pro tuto problematiku stává II. fáze. Jak již z názvu samotné fáze vyplývá, propukají v ženě různé emoce, převážně negativní. Cítí se bezmocná a zoufalá, obviňuje se, má výčitky ze ztroskotání vztahu, má strach, že sama vše nezvládne, nedůvěřuje si a obává se samoty. Potýká se se změnami finančních poměrů, s výchovou dětí a péčí o domácnost, závislou pouze na ní, možnými psychickými, sociálními a emocionálními překážkami. Je to pro ženu nová krizová situace, se kterou se musí sama správně vypořádat a ztotožnit se s novou rolí osamělé matky.

Životní situace, ve kterých se osamělé matky ocitají jsou tedy velice různorodé a rozmanité, to dokládají i příběhy těchto žen, které se mi s nimi svěřily. Avšak i na základě veškerých rozmanitostí, je vidět značná míra podobnosti. Volbou narativních rozhovorů byl ženám při jejich vyprávění dán větší prostor, ženy si vyprávění vedly samy a bylo tedy naprosto spontánní a otevřené. Chtěla jsem ať samy vyjádří co chtějí, co potřebují sdělit a co považují za důležité, byla jsem jim v tu chvíli pouze pozorným posluchačem.

V této pozici se ženy cítily určitě příjemněji než např. při nějakém direktivním kladení otázek, a tím je i jejich vyprávění kvalitnější. Jejich příběh nám tak umožňuje ještě hlouběji proniknout do jejich situace a poznat potřebné souvislosti

---

⁵⁵ WOLFOVÁ, D.: *Když partner odchází...praktické rady k překonání osamělosti z rozchodu a rozvodu*. s. 7 – 12.

ZÁVĚR :

Na začátku, při samotné volbě tématu, to byla má přítelkyně Martina, která mě přivedla na řadu různých myšlenek a otázek. Byla to právě ona, která mě při každé návštěvě „*nutila*“, zamýšlet se nad problematikou osamělých matek s dětmi. Než jsem jí poznala byla pro mě osamělá matka jen jakýmsi pojmem, nad kterým jsem až tak nepřemýšlela. Představovala jsem si zhroucenou ženu, bez života, bez energie, opuštěnou, zoufalou,...na dně. *Kdo tedy potom byla ona ?* Matka dítěte, která je optimistická, veselá, průbojná, silná a soběstačná, vždyť je přece osamělou matkou... Z toho pro mě vyplynula jistá skutečnost.

Člověk jistě během svého života prochází celou řadou nejrůznějších zátěžových a krizových situací. Podle mého názoru je situace, kdy se z ženy stane osamělá matka, právě jednou takovou krizovou událostí, se kterou se žena musí náležitě vypořádat. Právě tohle vypořádání, které musí být správné a dokonané, se stává klíčovým prvkem této krizové události. Abychom totiž nějakou krizi dobře zvládli, musíme se s ní správně vypořádat a přijmout ji, tím je zaručeno, že z této krize vyjdeme odolnější a připravenější na možné další krize, které mohou přicházet. Pokud se tedy žena stává osamělým rodičem, je zásadní jak tuto krizi zpracuje a zda svou novou roli přijme či nepřijme. Faktem je, že najednou zůstává na vše sama, ale je-li k tomu navíc ještě našťvaná, rozzlobená, bezmocná, frustrovaná, pak svou roli nemůže nikdy přijmout a zastat ji správně. Je důležité, aby osamělé matky chápaly svou situaci jako nový start, vyrovnaly se s ní a přijaly ji jako výzvu.

Ve své praktické části jsem věnovala pozornost třem základním cílům, které se mi skrze výpovědi dotazovaných žen podařilo naplnit. Při zpracování této tematiky jsem zjistila, že skupina osamělých matek, je skupinou naprosto individuální, ale i přesto lze i v této malé skupině nalézt podobnosti. Na základě mého výzkumu soudím, že všechny ženy v mém výzkumu patří k té části osamělých matek, které svou krizovou životní situaci překonaly a novou roli přijaly správným přístupem.

Závěrem však soudím, že toho o skupině osamělých matek víme příliš málo na to, abychom jim mohli správně porozumět, a proto je třeba zkoumat osamělé matky i nadále.

Seznam literatury:

- DUDOVÁ, R.: *Otcovství po rozchodu rodičovského páru*. Vyd. 1. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008. 234 s. ISBN 978-80-7330-136-1.
- DUNOVSKÝ, J.: *Sociální pediatrie: vybrané kapitoly*. Vyd. 1. Praha: Grada publishing, 1999. 284 s. ISBN 80-7169-254-9.
- JANDOUREK, J.: *Sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1994. 288 s. ISBN 80-7178-535-0.
- HENDL, J.: *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.
- MARHOUNOVÁ, J.: *Od osamění k nové rodině*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. 126 s. ISBN neuvedeno. SPN 4-31-29/.
- MATĚJČEK, Z.: *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 3. Praha: Portál, 1996. 143 s. ISBN 80-7178-494-X.
- MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z.: *Nevlastní rodiče a nevlastní děti*. Vyd. 1. Praha: Grada publishing, 1999. 144 s. ISBN 80-7169-897-0.
- MATĚJČEK Z., MÁROVÁ, Z., RADVANOVÁ.: *Výchova dětí v neúplné rodině*. Vyd. 2. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977. 122 s. ISBN neuvedeno. SPN 14-504-77.
- MATOUŠEK, O.: *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. 144 s. ISBN 80-85850-24-9.

- O'CALLAGHAN, CH., STEPHENSON, T.: *Pediatric do kapsy*. Vyd. 1. Praha: Grada publishing, 1995. 504 s. ISBN 80-7169-101-1.
- ŠRAJER J., MUSIL, L. (eds.): *Etické kontexty sociální práce s rodinou*. Vyd. 1. České Budějovice: Albert, 2008. 152 s. ISBN 978-80-7326-145-0.
- VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I, ed.: *Aplikovaná sociální psychologie: člověk a sociální instituce*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998. 384 s. ISBN 80-7178-269-6.
- WARSHAK, R. A.: *Revoluce v porodnické péči o děti*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1996. 240 s. ISBN 80-7178-089-8.
- WOLFOVÁ, D.: *Když partner odchází...Praktické rady k překonání osamělosti z rozchodu a rozvodu*. Praha: IKAR, 1994. 144 s. ISBN 80-85830-23-X.
- Zákon o nemocenském pojištění č. 187/2006 Sb.

On-line zdroje:

- DUDOVÁ, R. „Neúplná” rodina, „nefunkční” rodina [online]. Citováno dne 15. 02. 2010. Dostupné z WWW:
<<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=319&lst=120>>
- KOVAŘÍK, J. Obrazy současných českých rodin [online]. Citováno dne 20. 02. 2010. Dostupné z WWW:
<<http://www.kdu.cz/default.asp?page=311&idr=134&IDCI=1366>>.

Přílohy:

Rozhovor:

- 1. Otázka: Jak hodnotíte svou současnou životní situaci, v níž se nacházíte ?*
- 2. Otázka: Pomáhá Vám někdo z rodiny ve Vaší obtížné životní situaci ?*
- 3. Otázka: Jak sama zvládáte péči o dítě ?*
- 4. Otázka: Máte v současné době partnera ?*
- 5. Otázka: Jak dlouho jste sama ? / Jak dlouho trvá Vaše známost ?*
- 6. Otázka: Přemýšlela jste někdy nad tím, že by jste své dítě odložila ?*
- 7. Otázka: Jaký byl důvod rozchodu s otcem Vašeho dítěte ?*
- 8. Otázka: Jak jste vnímala celou situaci kolem rozchodu ?*
- 9. Otázka: Jak se podle Vás dnešní společnost chová k osamělým matkám ?*
- 10. Otázka: Jaké dávky státní sociální podpory, příspěvky, přídavky a jiné peněžité částky dostáváte do Vaší neúplné rodiny ?*

ABSTRAKT:

MERHAUTOVÁ, E. *Problematika osamělých matek s dětmi*. České Budějovice 2010. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Lucie Maliňáková.

Klíčová slova: rodina, monoparentální rodina, neúplná rodina, osamělá matka

Bakalářská práce se skládá ze dvou částí: Teoretické a praktické.

Teoretická část se v úvodu krátce zabývá rodinou, uvádí její různé definice a popisuje její proměny v historii, s poukázáním na současnou krizi rodiny, která je zapříčiněna zejména nárůstem rozvodovosti, zvyšujícím se počtem neúplných rodin a vysokým počtem single domácností.

Dále je popisována rodina osamělé matky, jako jeden z možných typů monoparentálního uspořádání rodiny, s přihlédnutím k tomu, že v čele těchto rodin stojí v naprosté většině případů právě osamělá matka. Uvádím také pojem neúplná rodina a poukazuji na nejčastější příčiny jejich vzniku, mezi které patří: svobodné mateřství, smrt partnera a rozvod. Tyto příčiny posloužily k následnému rozdělení jednotlivých kapitol, které popisují: rodinu svobodné, ovdovělé a rozvedené matky.

Poslední kapitola je věnována aspektům života osamělých matek, které se pro ně stávají nejvíce problematickými, jsou to zejména: ekonomická a bytová situace, osobní život a každodenní péče o děti a domácnost, na kterou zůstávají samy.

Praktická část se zabývá výzkumem osamělých matek. V úvodu popisuje samotnou metodologii výzkumu, výzkumné otázky, cíle, harmonogram, základní a výzkumný soubor.

Výzkum byl prováděn kvalitativní výzkumnou metodou, která proběhla formou narativních rozhovorů s osamělými matkami. Hlavní část výzkumu tvoří vyprávění vlastního příběhu každé osamělé matky, do kterého nebylo zasahováno, ale byl spontánně vyprávěn. Následně byly kladeny otázky pro vyjasnění, které ve

vyprávění nezazněly, ale byly nezbytné pro výzkum.

Cílem výzkumného šetření pak je, analyzovat skutečnou situaci osamělých matek, které se ve výchově svých dětí ocitají samy, jakým způsobem se osamělými matkami staly a odhalení jejich sociální reality.

ABSTRACT:

Problems of single mothers with children.

Key words: family, monoparental families, incomplete families, single mothers

Bachelor`s work is composed of two parts: theoretical and practical.

Theoretical part in foreword is led to question of a family, it shows different definitions and describes changes in history, with a point of contemporary crisis of a family, which is mainly caused by growth of divorce, large numbers of a single households and increasing quantity of incomplete families.

Next is a description of single mother family, which is one of the possible types of monoparental state of the family, where in most of the cases is in head of the family lonely mother. I am also presenting the term of an incomplete family and showing the most frequent reasons of it`s origins, which are single motherhood, partner`s death and a divorce. Those reasons helped to separate the chapters to single, widowed and divorced mother.

Last chapter pays attention to aspects of the lonely mother`s life, which are becoming the most problematic, particularly economical and living situation, private life and everyday care for children and household, where the mother stands alone for it all.

Practical part leads to a research of the lonely mothers. It describes methodology of the research, questions, goals, schedule, basic and research set of the files.

The research was made on basis of qualitative method, which took place of a form of narrative interviews with lonely mothers. Main part of the research is telling a story of each lonely mother, which isn't changed anyhow, but

spontaneously said. After that there were asked questions, to clarify the stories, if something wasnt understood and would miss in research.

Goal of the reasearch is to analyze a real situation of lonely mothers,who are alone in upbringing children, how they became lonely mothers and to find out their social reality.